

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

اقتصاد اروپا پس از شیوع کرونا

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مهدی ناجی

۱	نکات برجسته
۱	مقدمه
۱	پیش بینی رشد اقتصادی منطقه اروپا و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰
۲	پیش بینی رشد اقتصادی کشورهای اروپایی در سال ۲۰۲۰
۲	کاهش بی سابقه تجارت اتحادیه اروپا با سایر کشورهای جهان
۲	حمایت از بیکاران کشورهای اروپایی
۳	اروپا از منظر اقتصادی
۳	اثر کرونا بر رشد اقتصادی اتحادیه اروپا و منطقه یورو
۳	آثار ویروس کرونا در اقتصادهای بزرگ اروپایی
۵	کلام آخر

نکات برجسته

* پیش بینی کمیسیون اروپا^۱، از وضعیت اقتصادی ۲۰۲۰ اروپا که به دنبال همه‌گیری کووید-۱۹ ایجاد شد:

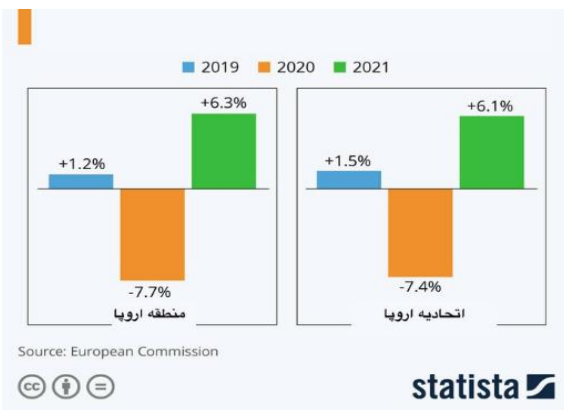
- رشد اقتصادی اروپا در سال ۲۰۲۰، منفی ۷٫۷ درصد خواهد بود و رشد کشورهای این منطقه بین منفی ۴ و منفی ۹ درصد خواهد بود. اقتصاد اتحادیه اروپا نیز ۷٫۴ درصد کوچک خواهد شد. این در حالی است که در گزارش قبلی رشد مثبت ۱٫۴ درصدی پیش‌بینی شده بود.^۲
- بنابر اعلام صندوق نجات اقتصادی حوزه یورو، اتحادیه اروپا برای عبور از رکود پس از پایان همه‌گیری کرونا، نیازمند دست‌کم ۵۰۰ میلیارد یورو از موسسات اروپایی خواهد بود.^۳
- برآورد دوران پساقرنطینه: یک پنجم اروپایی‌ها در خطر بیکاری قرار دارند.^۴
- * وزارت خزانه‌داری انگلیس: در پی بحران اقتصادی ناشی از شیوع کرونا، حدود ۸٫۹ میلیون کارمند و کارگر بیکار شده اکنون تحت پوشش طرح خزانه داری برای دریافت بیمه بیکاری موقت هستند.^۵
- پیش‌بینی می‌شود: حدود دو میلیون شغل در صنعت عمده فروشی و خرده فروشی انگلیس (که ۴۸ درصد از کل مشاغل این بخش را شامل می‌شود) و یک میلیون و ۳۰۰ هزار شغل در بخش هتلداری، رستوران‌ها و کافه‌ها (که ۷۵ درصد کل مشاغل این بخش را شامل می‌شود) نابود شود، ضمن آنکه یک میلیون شغل دیگر نیز در بخش خدمات از بین می‌رود.^۶

مقدمه

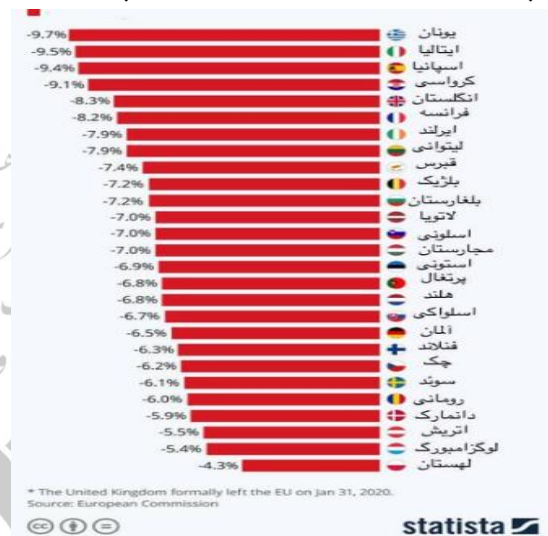
در منطقه اروپا، هزینه‌های مصرف‌کنندگان، تولید صنعتی، سرمایه‌گذاری، تجارت و زنجیره‌های عرضه آسیب جدی دیده‌اند. محدودیت تردد، قرنطینه و اقداماتی که برای کنترل کردن شیوع ویروس کرونا انجام شده، بسیار گسترده بوده و تنها چند صنعت معدود آسیب ندیده‌اند. در سال ۲۰۲۱ اقتصاد اروپا دوباره در مسیر رشد خواهد افتاد اما آنچه امسال از دست رفته است، سال آینده کاملاً جبران نخواهد شد. گزارش کمیسیون اروپا نشان می‌دهد که هیچ کشوری در این منطقه، از این رکود سهمگین اقتصادی، در امان نمانده است. کشورهایی نیز که در جنوب اروپا هستند، بیشترین آسیب را دیده‌اند. «یونان»، بدترین شرایط را خواهد داشت. پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۰، منفی ۹٫۷ درصد باشد. ایتالیا و اسپانیا نیز که هر دو بدترین شرایط همه‌گیری کووید-۱۹ را تجربه کرده‌اند، بیش از ۹ درصد از اقتصادشان کوچک خواهد شد. پیامدهای ناشی از همه‌گیری ویروس کرونا، ۵۹ میلیون شغل را در اتحادیه اروپا و انگلیس تهدید می‌کند. بیکاری در سطح اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰ میلادی ممکن است در بدترین سناریو و در صورتی که مهار ویروس کرونا تا ۲۰۲۰ امکان‌پذیر نباشد، به افزایشی دو برابری به ۱۱٫۲ درصد افزایش یابد. اروپا باید از افزایش چشمگیر بیکاری که در بحران مالی سال ۲۰۱۹-۲۰۱۸ مشاهده شد، اجتناب کند. در این سال بیکاری ۲۷ درصد در اروپا افزایش داشت. بخش‌هایی که شاهد بیشترین کاهش شغل خواهند بود مربوط به مشاغلی است که بیشترین تماس را با مردم دارند و شامل مشاغل ساختمانی، فروش، خدمات و خدمات غذایی خواهد بود.^۷ آلمان و دیگر کشورهای اتحادیه اروپا تاکنون طرح‌های اشتغال کوتاه مدت را اجرا کرده‌اند. دولت‌های این کشورها درصدی از حقوق کارمندان را در زمان مرخصی آنها می‌پردازند. آلمان حدود ۶۰ درصد حقوق کارمندان را می‌پردازد. در سطح اتحادیه اروپا، کمیسیون اروپا اوایل ماه جاری در طرحی، پیشنهاد ۱۰۰ میلیارد یورو برای کمک به کارمندان در اقتصادهای به شدت آسیب دیده به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹ را مطرح کرد. این کشورها شامل اسپانیا و ایتالیا می‌شود. این طرح با هدف جلوگیری از بیکاری جمعی ارائه شد.^۸

پیش‌بینی رشد اقتصادی منطقه اروپا و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰

- ۱ - کمیسیون اروپا، بازوی اجرایی ۲۷ کشور اتحادیه اروپا در بروکسل است.
- ۲ - «کرونا اقتصاد اروپا را به رکود تاریخی کشاند»، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۹۹/۲/۲۱.
- ۳ - کلاوس رگلینگ، مدیر عامل صندوق نجات اقتصادی حوزه یورو که ریاست "سازمان مکانیزم ثبات اروپا" را عهده‌دار است به روزنامه "دلا سرا" در ایتالیا گفته آسانترین راه دستیابی به چنین پولی از طریق بودجه اتحادیه اروپا و کمیسیون اروپاست. (بی بی سی فارسی، ۱۳۹۹/۱/۳۱).
- ۴ - یورونیوز، ۲۰۲۰/۶/۱۷.
- ۵ - خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۹/۳/۲۰.
- ۶ - «خطر نابودی هفت میلیون شغل در انگلیس»، خبرگزاری صدا و سیما به نقل از گاردین: ۱۳۹۹/۱/۳۱.
- ۷ - «پیش‌بینی شرکت آمریکایی مشاوره مدیریت مک کنزی: کرونا ۶۰ میلیون شغل را در اروپا نابود می‌کند»، شفقنا، ۱۳۹۹/۲/۱.
- ۸ - ایرنا به نقل از سی. ان. ان.
- ۹ - خبرگزاری جمهوری اسلامی، پایگاه داده‌پردازی استاتیستا، ۱۳۹۹/۲/۲۱.

پیش بینی رشد اقتصادی کشورهای اروپایی در سال ۲۰۲۰

کاهش بی سابقه تجارت اتحادیه اروپا با سایر کشورهای جهان

اتحادیه اروپا اعلام کرد میزان تجارت این اتحادیه با سایر کشورهای جهان امسال به میزان ۸۶۸ میلیارد یورو (۹۶۳ میلیارد دلار) یا بیشتر از ۱۰ درصد کاهش می یابد. این شاهدی جدید از خسارت شیوع ویروس کرونا به اقتصاد جهانی است. کمیسیون اروپا نیز روز جمعه (۲۹ مه، ۱۳۹۹/۳/۹) اعلام کرد صادرات کالاها و خدمات اتحادیه اروپا با ۲۸۲ میلیارد یورو کاهش به ۴۷۰ میلیارد یورو خواهد رسید. این در حالی است که واردات اتحادیه اروپا هم با ۳۱۳ میلیارد یورو کاهش به ۳۹۸ میلیارد یورو می رسد. بر اساس پیش بینی کمیسیون اروپا میزان تجارت جهانی امسال ۱۰ تا ۱۶ درصد کاهش می یابد. سازمان تجارت جهانی اوایل ماه آوریل پیش بینی کرده بود تجارت کالا در جهان امسال ۳۲ درصد کاهش می یابد. کمیسیون اروپا اواسط آوریل در پیش بینی اولیه خود آورده است صادرات کالاها و خدمات ۹،۲ درصد و واردات، ۸،۸ درصد کاهش یابد.^۲

حمایت از بیکاران کشورهای اروپایی

ایتالیا و اسپانیای بحران زده بیشتر از سایر کشورهای اروپایی از کمک اقتصادی ۷۵۰ میلیارد یورویی کمیسیون اروپا برخوردار خواهند شد. حدود ۱۷۰ میلیارد یورو برای کمک به ایتالیا و ۱۲۰ میلیارد یورو برای کمک به اسپانیا در نظر گرفته شده است. کمیسیون اروپا برای نجات اقتصاد این اتحادیه در دوران پس از بحران کووید-۱۹ بودجه‌ای ۷۵۰ میلیارد یورویی در نظر گرفته

۱ - خبرگزاری جمهوری اسلامی، پایگاه داده‌پردازی استاتیسنا، ۱۳۹۹/۲/۲۲.

۲ - خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۹/۳/۱۰.

است؛ این حمایت‌ها به صورت اعطای وام به کشورها و شرکت‌ها ارائه می‌شدند. میزان کمک به فرانسه نیز ۳۸ میلیارد یورو خواهد بود.

■ اروپا از منظر اقتصادی

اتحادیه اروپا وسعتی بیش از چهار میلیون کیلومتر مربع و جمعیتی افزون بر ۵۰۰ میلیون نفر دارد. اتحادیه اروپا ذاتا بیش از آنکه یک بلوک سیاسی باشد اقتصادی است. هم اکنون ۲۰ درصد واردات و صادرات جهانی، از آن اتحادیه اروپا و بیش از ۷۰ درصد کل مبادلات تجاری اتحادیه نیز با اعضایش صورت می‌گیرد. علاوه بر این، اتحادیه اروپا در بیشتر نهادهای اقتصاد بین الملل نظیر صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی نه تنها دارای حق و تو است بلکه در سیاست‌گذاری آنها نیز نقش تعیین کننده‌ای دارد. از زمان ورود یورو به عرصه تجارت جهانی، «یورو» به عنوان پول واحد اروپایی توانسته است به دومین ارز ذخیره رایج بین الملل تبدیل شود و از مزیت دلار در معاملات جهانی بکاهد. اتحادیه اروپا با به‌کارگیری استراتژی ثبات سازی در برابر کشورهایی که در همسایگی جغرافیایی آن قرار دارند، کوشیده است تا حد امکان، مانع از تسری بحران‌ها و بی‌ثباتی‌های قومی، نژادی و سیاسی آن مناطق به درون اتحادیه شود. هم اکنون بزرگ‌ترین چالش درون اتحادیه‌ای، خروج با توافق یا پیش‌بینی پذیر انگلیس از اتحادیه اروپاست که به رغم مذاکرات گسترده از سال ۲۰۱۶ تاکنون محقق نشده است.

■ اثر کرونا بر رشد اقتصادی اتحادیه اروپا و منطقه یورو

مجموع تولید ناخالص داخلی (GDP) ۲۷ اقتصاد عضو اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۹ حدود ۱۳,۹ تریلیون یورو بوده که این رقم طی دهه گذشته، ۱۷ درصد افزایش داشته است. تعداد ۱۹ اقتصاد اتحادیه اروپا، جزو منطقه یورو محسوب می‌شوند که با مجموع تولید ناخالص داخلی ۱۱,۹ تریلیون یورویی در سال ۲۰۱۹، سهم آن‌ها از کل GDP اتحادیه اروپا حدود ۸۵,۵ درصد است. این در حالی است که به علت همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ و اثرات آن بر کسب‌وکارها، رشد اقتصادی اتحادیه اروپا و منطقه یورو در فصل نخست ۲۰۲۰ در مقایسه با فصل چهارم ۲۰۱۹، به ترتیب برابر با منفی ۳,۸ درصد و منفی ۳,۵ درصد اعلام شده است. پنج اقتصاد بزرگ اتحادیه اروپا به ترتیب آلمان، فرانسه، ایتالیا، اسپانیا و هلند هستند.^۱

■ آثار ویروس کرونا بر اقتصادهای بزرگ اروپایی

* آلمان:

پیتر آلتمایر وزیر اقتصاد دولت فدرال آلمان، ابراز اطمینان کرده که دوره رکود اقتصادی ناشی از پاندمی کرونا در آلمان پس از تعطیلات تابستان متوقف شود. وزیر اقتصاد آلمان برآورد می‌کند که بهبود شرایط اقتصادی در این کشور حداکثر از ماه اکتبر (مهرماه) آغاز شود. وی پیش‌بینی کرده رشد اقتصادی آلمان در سال جاری میلادی در مجموع منفی شش درصد باشد و برآورد می‌کند این میزان در سال ۲۰۲۱ فراتر از پنج درصد مثبت خواهد بود. بر پایه آمار اداره فدرال کار، در ماه ژوئن تعداد بیکاران در آلمان در مجموع ۲ میلیون و ۸۵۰ هزار نفر بوده و روند افزایش بیکاری که با شیوع کرونا آغاز شد کندتر شده است. وزیر اقتصاد آلمان پیش‌بینی کرده بیکاری ناشی از بحران کرونا در ماه اکتبر (مهر ماه) به نقطه اوج خود برسد و از ماه بعد تعداد

^۱ - «به مناسبت هفتاد سالگی اتحادیه اروپا؛ 5 کشوری که اقتصاد اتحادیه اروپا را سرپا نگه می‌دارند»، خبرگزاری برنا.

بیکاران به آرامی کاهش یابد. وزیر اقتصاد آلمان می‌گوید هدف گذاری این وزارتخانه این است که میزان بیکاری تا سال ۲۰۲۲ به سطح قبل از آغاز بحران کرونا برسد و در ادامه گام به گام به سمت اشتغال کامل حرکت کند.^۱

* فرانسه:

بانک مرکزی فرانسه در ماه ژوئن (خرداد) پیش بینی کرده بود اقتصاد فرانسه ۱۵ درصد در نیمه دوم سال جاری میلادی کوچک شود ولی فرانسیس ویلروی، رئیس این بانک گفت عملکرد اقتصاد کشور احتمالاً کمی بهتر از این رقم خواهد بود. فرانسیس ویلروی، رئیس بانک مرکزی فرانسه روز یکشنبه (۱۳۹۹/۴/۱۵) گفت اقتصاد فرانسه با همان سرعتی که یک ماه قبل پیش بینی شده بود در حال خارج شدن از بحران ویروس کروناست و حتی شاید روند رشد آن سریع‌تر از انتظار باشد. بانک مرکزی فرانسه ماه گذشته تخمین زد دومین اقتصاد بزرگ منطقه یورو تا پایان ماه ژوئن ۱۲ درصد کمتر از سطح معمول خود فعالیت داشته باشد. این رقم بالاتر از ۳۲ درصد رکودی است که در آغاز اعمال تعطیلی‌های ناشی از همه گیری ویروس کرونا در اواخر ماه مارس ثبت شده بود.^۲

* ایتالیا:

اقتصاد ایتالیا به شدت تحت تاثیر شیوع کرونا قرار گرفته و حتی با شدت بیشتری از آنچه تصور می‌شد در مسیر رکود قرار گرفته است. نتایج یک بررسی نشان می‌دهد که اقتصاد آسیب دیده ایتالیا از کرونا در سه ماهه ابتدایی سال جاری میلادی با شدت بیشتری دچار رکود شده است. بر اساس اطلاعات اداره آمار ایتالیا تولید ناخالص ملی در این کشور از ژانویه تا ماه مارس (اسفند) نسبت به ۳ ماهه دور قبل حدود ۵,۳ درصد کاهش داشته که از سال ۱۹۹۵ بی سابقه بوده است.^۳

* اسپانیا:

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OCDE) با انتشار اطلاعیه‌ای اعلام کرد در صورت شیوع دوباره ویروس کرونا در سال جاری میلادی، اقتصاد اسپانیا متحمل بیشترین ضرر در میان کشورهای عضو «گروه ۲۰» خواهد شد؛ همچنین در رویکردی خوشبینانه و عدم گسترش دوباره بیماری همه‌گیر، اسپانیا با نزول ۱۱,۱ درصدی در تولید ناخالص داخلی بعد از انگلیس با ۱۱,۵ درصد، فرانسه با ۱۱,۴ و ایتالیا با ۱۱,۳ درصد افت، در جایگاه چهارمین اقتصاد آسیب‌دیده جای خواهد گرفت. براساس داده‌های این سازمان، کاهش شدید شاخص‌های اقتصادی اسپانیا تاثیر مستقیم بر نرخ بیکاری در این کشور خواهد داشت، به گونه‌ای که در بهترین حالت، این نرخ از ۱۴,۱ درصد ثبت شده در سال ۲۰۱۹ میلادی به ۱۹,۲ درصد در سال جاری میلادی افزایش خواهد یافت و در نگاه بدبینانه به ۲۰,۱ درصد نیز خواهد رسید.

با آغاز تدریجی مراحل لغو محدودیت‌ها و شرایط قرنطینه ناشی از کرونا در اسپانیا، اگرچه نشانه‌هایی از بهبود وضعیت شغلی در بخش‌های تولیدی و خدماتی را در ماه می (اردیبهشت- خرداد) شاهد بودیم اما این روند بهبودی بسیار ناچیز بود. متخصصان هشدار دادند که در صورت شعله‌ور شدن دوباره آتش کرونا، دوران طولانی‌تر بیکاری و آمار بالای ورشکستگی‌ها به عنوان پیامدهای منفی بیماری همه‌گیر «شدیدتر و با دوام‌تر» خواهد بود. به دنبال شیوع گسترده بیماری کووید-۱۹ در اسپانیا، اقتصاد این کشور در سه ماهه ابتدایی سال ۲۰۲۰ میلادی شاهد افت شدید ۵,۲ درصدی بوده که از نگاه کارشناسان در تاریخ اسپانیا پس از بحران مالی سه ماهه نخست سال ۲۰۰۹، وقتی سقوط ۲,۶ درصدی رخ داد، این رقم تاکنون بی‌سابقه بوده است. براساس داده‌های موسسه ملی آمار اسپانیا (INE) از دلایل اصلی این افت شدید اقتصادی، می‌توان به عوامل گوناگونی همچون، کاهش ۷,۵ درصدی در سرانه مصرف خانوارها، افت ۳,۵ درصدی در سرمایه‌گذاری‌های تجاری، کاهش ۹,۶ درصدی در بازار مسکن و همچنین افت ۸,۴ درصدی در بخش صادرات و واردات اشاره کرد.^۴

* هلند:

۱ - دویچه وله، ۲۰۲۰/۷/۵.

۲ - خبرگزاری تسنیم، ۱۶ تیر ۱۳۹۹.

۳ - خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۹/۳/۹.

۴ - «پیامد موج دوم کرونا در اسپانیا؛ سقوط ۱۴,۴ درصدی شاخص اقتصادی»، خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۹/۳/۲۲.

رشد اقتصادی هلند در سه ماهه نخست امسال منفی ۱,۷ درصد اندازه گیری شد که این نرخ پایین ترین نرخ رشد ثبت شده در طول تاریخ معاصر این کشور محسوب می شود. این نرخ که ۰,۱ درصد کمتر از برآورد قبلی است به ۲۳ فصل رشد اقتصادی مثبت متوالی در هلند پایان داد. در بین بخش های مختلف، مخارج خانوار با رشد منفی ۲,۷ درصدی بیشترین نقش را در سقوط رشد اقتصادی هلند داشته است و پس از آن نیز مخارج مصرفی با منفی ۱,۲ درصد و مخارج دولتی با منفی ۰,۸ درصد قرار دارند. هلند ششمین کانون اصلی درگیر با کرونا در اروپا است و محدودیت های رفت و آمدی هنوز به طور کامل در آن رفع نشده اند. از سوی دیگر شیوع ویروس کرونا و تعطیلی کسب و کارها روی بازار کار هلند نیز تاثیر منفی بزرگی داشته است تا جایی که نرخ بیکاری به ۲,۹ درصد و شمار افراد شاغل که برای دریافت مزایای بیکاری درخواست داده اند به ۴۰ درصد افزایش پیدا کرده است. دولت هلند اعلام کرده است از ۵۰ درصد شاغلین این کشور حمایت های مالی خواهد کرد.^۱

■ کلام آخر

اقتصاد اتحادیه اروپا در حالی به عنوان یکی بزرگ ترین اقتصادهای جهان شناخته می شود که این روزها با معضلی بسیار جدی روبه رو شده است. معضلی به عنوان بیماری کرونا که اقتصاد جهان را تحت تاثیر قرار داده و اروپا نیز به عنوان یکی از آسیب پذیرترین مراکز شیوع، نتوانسته است از پیامدهای آن مصون بماند. شرکت خدمات مالی الیانز (Allianz) برآورد کرد که یک پنجم نیروی کار شاغل در اروپا با توقف حمایت مالی دولت ها با هدف جلوگیری از جهش نرخ بیکاری در دوره اجرای سیاست قرنطینه عمومی، شغل خود را از دست خواهند داد. گزارش این شرکت آلمانی نشان می دهد که تعهد دولت های پنج اقتصاد برتر اروپا برای پرداخت عمده دستمزد آن دسته از نیروی کاری که با کاهش ساعت کار و یا تعطیلی کسب و کارهایشان در دوره قرنطینه مواجه شده بودند، در عمل مانع از بیکاری ۹ میلیون از ۴۵ میلیون فرد شاغل در کشورهای آلمان، بریتانیا، فرانسه، ایتالیا و اسپانیا شده و با از میان رفتن این تعهد اخراج آنها از کار اجتناب ناپذیر خواهد بود. یافته های این گزارش تحقیقی حاکی است که طولانی شدن بهبود شرایط بازار کار اروپا در سایه رکود ناشی از شیوع ویروس کرونا می تواند این دوره تلخ را در تاریخ اقتصادی این منطقه ماندگار کند؛ چرا که پیش بینی می شود بازگشت رونق به کسب و کارهایی همچون هتلداری، رستوران داری و خدمات تفریحات و سرگرمی و نیز خرده فروشی به دلیل عدم اطمینان از رشد پایدار تقاضا به دلیل الزام رعایت توصیه های بهداشتی تا پایان سال ۲۰۲۱ به تعویق بیفتد.^۲

۱ - «تابناک» به نقل از ایسنا به نقل از تردینگ اکونومیکس، ۱۳۹۹/۲/۲۸.

۲ - «برآورد تازه از دوران پساقرنطینه؛ یک پنجم اروپایی ها در خطر بیکاری قرار دارند»، یورونیوز، ۲۰۲۰/۶/۱۷.